

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE
EPURE PROTIV RUMUNJSKE
PRESUDA VIJEĆA OD 11. SVIBNJA 2021.
ZAHTJEV BR. 73731/17

Smještaj osobe s duševnim smetnjama s poviješću samoozljeđivanja u zatvor maksimalne sigurnosti bez primjerene medicinske skrbi predstavlja ponižavajuće postupanje

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva rumunjski je državljanin koji trenutno živi u specijaliziranoj državnoj ustanovi koja pruža skrb odraslim osobama s invaliditetom. U razdoblju od 6. prosinca 2016. do 16. lipnja 2019. podnositelj je dio osmogodišnje kazne zatvora na koju je osuđen zbog silovanja 2014., služio u više zatvora maksimalne sigurnosti u Rumunjskoj. Podnositelj zahtjeva od rođenja je patio od epilepsije, a dijagnosticiran mu je i blagi do umjereni mentalni poremećaj, temeljem čega mu je 2014. dodijeljen status teškog invaliditeta. Sukladno medicinskom nalazu, podnositelj je bio ovisan o tuđoj pomoći, koja mu je bila potrebna za komunikaciju s drugima te za redovito i pravilno uzimanje terapije. Ujedno, podnositelj je bio podložan iznenadnim i učestalim napadajima i sklon samoozljeđivanju. No unatoč njegovom složenom zdravstvenom stanju, podnositelj je držan pod strogim zatvorskim režimom zbog njegovog agresivnog ponašanja.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositelj je u svom zahtjevu prigovorio da zatvorski režim, u zatvorima maksimalne sigurnosti u kojima je služio kaznu u spornom razdoblju, nije bio u skladu s njegovim mentalnim stanjem, da nije dobio primjereno medicinsko liječenje za svoje duševne smetnje te mu nije osiguran stalni osobni asistent za njegu, a što je njegovo zdravstveno stanje zahtijevalo.

OCJENA ESLJP-a

Dopuštenost

Ocjenjujući dopuštenost zahtjeva podnositelja, ESLJP je odbacio prigovor neiscrpljivanja raspoloživih domaćih pravnih sredstava rumunjske vlade, sukladno kojem je isticano da podnositelj nikada stvarno nije podnio zahtjev za prekidom izvršenja zatvorske kazne ili se žalio na medicinsku uslugu koju je primao u zatvoru. Naime, prema ustaljenoj praksi ([Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Campeanua protiv Rumunjske \[VV\]](#), stavak 151.), kada se procjenjuje predmet zatvorenika s duševnim smetnjama mora se uzeti u obzir njihova ranjivost, i u nekim slučajevima, njihova sposobnost da se, dosljedno ili uopće, žale na određeno postupanje kojem su izloženi. U predmetu podnositelja nije sporno da je on više puta pokušao iznijeti svoje pritužbe nacionalnim vlastima koje su se odnosile na neprimjerenost zatvorskog režima u kojem je bio smješten. No svaki put su njegovi zahtjevi odbijeni: ili zbog činjenice da je njegovo zdravstveno stanje primjereno liječeno u zatvoru, ili zbog činjenice da njegovo vlastito agresivno ponašanje nije dopuštalo premještaj u zatvorski režim niže sigurnosti. Prema ESLJP-u, upravo takvo postupanje i zaključci rumunjskih vlasti, stvorili su za podnositelja začarani krug iz kojeg nije mogao izaći i predstavlja najvažnije pitanje u predmetu podnositelja.

Uzimajući u obzir navedeno kao i posebne okolnosti ovog predmeta, ESLJP je utvrdio da je podnositelj zahtjeva rumunjskim vlastima pružio mogućnost da, sukladno članku 35. stavku 1. Konvencije, isprave povredu koja im se stavlja na teret te ocijenio da je zahtjev podnositelja dopušten ([Muršić protiv Hrvatske \[VV\]](#), stavak 72.).

Osnovanost

Pri određivanju je li pritvor bolesne osobe spojiv s člankom 3. Konvencije, ESLJP uzima u obzir zdravlje pojedinca, učinak koji izvršenje kazne ima na njega kao i primjerenost medicinske pomoći i njege koja mu je pružena u pritvoru. Naime, okrivljenici s duševnim smetnjama ranjiviji su od drugih okrivljenika jer određeni zahtjevi zatvorskog života predstavljaju veći rizik za njihovo zdravlje te mogu kod njih potencirati osjećaj manje vrijednosti, stresa i tjeskobe. Samu "primjerenost" medicinske pomoći je teško utvrditi. Činjenica da je pritvorenika pregledao liječnik i propisao mu određeni oblik liječenja ne može automatski dovesti do zaključka da je medicinska pomoć bila odgovarajuća. Vlasti moraju osigurati vođenje sveobuhvatne evidencije o zdravstvenom stanju zatvorenika, brzu i točnu dijagnozu i skrb te redovit i sveobuhvatan nadzor u smislu odgovarajuće terapije usmjerene na liječenje zdravstvenih problema pritvorenika ili sprječavanje njihovog pogoršanja. Medicinsko liječenje u zatvorskim ustanovama mora biti na onoj razini koju su se državne vlasti obvezale pružiti cijelom stanovništvu ([Rooman protiv Belgije \[VV\]](#)¹, stavci 145.-147.).

Primjenom gore navedenih načela, ESLJP je zaključio da se predmet podnositelja treba razmatrati kroz prizmu kvalitete pružene skrbi tijekom smještaja u zatvoru. Također, ESLJP

¹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

mora utvrditi, jesu li rumunjske vlasti učinile sve što se od njih moglo razumno očekivati da podnositelju pruže potrebnu medicinsku skrb i mogućnost poboljšanja njegovog stanja ([Potoroc protiv Rumunjske](#), stavak 73.-74.).

i. Prigovor zbog uvjeta zatvorskog režima u kojem je podnositelj bio smješten

Iako se ne može reći da pritvor u zatvoru maksimalne sigurnosti, sam po sebi, otvara pitanje prema članku 3. Konvencije, država ipak mora osigurati da način i metode izvršenja kazne zatvora ne izlažu okrivljenika s duševnim smetnjama stresu i poteškoćama koje nadilaze neizbježnu razinu patnje koja je svojstvena pritvoru, te mora osigurati da su zdravlje i dobrobit okrivljenika primjereno osigurani u kontekstu praktičnih zahtjeva zatvora ([Wenner protiv Njemačke](#)², stavak 55.). Stoga, zahtjevi koji proizlaze iz članka 3. Konvencije mogu državama nametnuti pozitivnu obvezu da zatvorenike, uključujući one s duševnim smetnjama, premjeste u posebne ustanove kako bi dobili primjerenu skrb ([Raffray Taddei protiv Francuske](#), stavak 63.).

No u predmetu podnositelja, rumunjske vlasti, ne samo da su propustile osigurati smještaj podnositelju u posebnu ustanovu gdje bi dobio primjerenu skrb kroz brigu o njegovom zdravlju i dobrobiti, već su unatoč njegovom složenom zdravstvenom stanju i sklonosti samoozljeđivanju smatrali primjerenim podnositelja zahtjeva smjestiti u zatvor maksimalne sigurnosti, upravo zbog njegovog agresivnog ponašanja. Takav smještaj, kroz značajno vremensko razdoblje (više od godine i deset mjeseci) samo je pogoršao njegovo zdravstveno stanje te ga udaljio od rehabilitacije koja je, i prema stavu rumunjskih sudova, bila osnovna svrha kazne koja mu je izrečena.

ii. Prigovor u vezi dodijele osobnog asistenta za njegu

Iz dokaza koji su dostupni u spisu predmeta razvidno je da je zdravstveno stanje podnositelja zahtijevalo redovitu medicinsku skrb i nadzor. Napadaji koje je podnositelj imao bili su česti i mogli su se dogoditi u bilo koje doba dana ili noći, te su uključivali epizode velike razdražljivosti, agresivnog ponašanja i potpunog gubitka samokontrole. Stoga je podnositelj zahtjeva, sukladno dijagnozama koja proizlaze iz dostupnih liječničkih potvrda, u okviru nacionalnog prava, imao pravo na osobnog asistenta za njegu i bez podnošenja bilo kakvog posebnog zahtjeva.

No razmatrajući činjenična utvrđenja, ESLJP je lako mogao uočiti da je u nekim vremenskim razdobljima, uključujući ona u kojima je podnositelj bio izrazito ranjiv (poput razdoblja provedenog u tranzitu između zatvora i zatvorske bolnice) bio prepušten sam sebi bez pomoći asistenta, dok su mu u drugim situacijama kao asistenti bili dodijeljeni drugi zatvorenici koji nisu bili niti obučeni niti su imali potrebne kvalifikacije za tu zadaću. Posljedično, zbog svijesti da mu u svakom trenutku može pozliti a da pritom nema na raspolaganju adekvatnu medicinsku

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

skrb, podnositelj zahtjeva je bio trajno izložen situaciji koja je u njemu morala izazvati značajan osjećaj anksioznosti ([Khudobin protiv Rusije](#), stavak 95.).

Uzimajući u obzir prethodno navedeno i napominjući da su asistenti za osobnu njegu bili nekvalificirani za pružanje pomoći i podnositelju zahtjeva tek povremeno dostupni, ESLJP je utvrdio da rumunjske vlasti nisu podnositelju osigurali nikakvu učinkovitu pomoć kako bi mu osigurali uvjete pritvora koji bi bili kompatibilni s poštovanjem njegovog ljudskog dostojanstva. Takva se pomoć stoga ne može smatrati prikladnom ili dostatnom.

iii. Prigovor u vezi s primjerenosti medicinske pomoći

Unatoč navodu rumunjske vlade da je podnositelj zahtjeva dobio skrb koja odgovara njegovim potrebama, pogotovo u kontekstu izostanka njegove terapijske suradnje, ESLJP se s tim nije složio. Naime, svi dokazi u spisu predmeta ukazuju da se podnositelj zahtjeva opetovano nalazio u situacijama u kojima bi se teško samoozljeđivao, a do čega je dolazilo čak i u prilikama kada je bio pod skrbi i izravnim nadzorom obučenog osoblja u zatvorskoj bolnici. Što se pak tiče nedostatka terapijske suradnje podnositelja, ESLJP je istaknuo da njegova suradnja samo jedan čimbenik koji treba uzeti u obzir u ocjeni primjerenosti i učinkovitosti potrebnog liječenja i da je dužnost pružanja odgovarajuće skrbi na temelju individualiziranog tretmana prvenstveno na nadležnim tijelima ([Rooman protiv Belgije \[VV\]](#), stavak 164.).

iv. Zaključak

U svjetlu svega prethodno iznesenog, ESLJP je utvrdio da su rumunjske vlasti, u osporenom razdoblju i u kontekstu podnositeljevog zdravstvenog stanja i invalidnosti, propustile implementirati i pružiti odgovarajuću terapijsku strategiju koja bi bila primjerena podnositeljevim medicinskim potrebama.

Slijedom navedenog ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

3.000 EUR na ime neimovinske štete